

ennecti: ut si sensus se nota sua persoluturum propter salutem sibi orando Domino impetratam. Nam **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** nonnulli ita intelligunt, ut ante **וְיִשְׁעֶתָּה** subaudiatur **לְ**: quasi ita dixisset, **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** ob salutem o-
pemque mihi à Domino allatam, quæ **וְ** solius est Domini. Simile est illud in **וְשַׁלְמִי** **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** in auxilium. Ac posteriorem huc sensum se- **Psal. 44.**
cuti videntur Græci, qui sic utitur, **ἐἰς τὸ σωθῆναι τοὺς ἡμῶν καὶ τοὺς σου.** **וְ** vulgaris in-
terpres, pro salute mea Domino, hoc est, ob salutem quam mihi Dominus mirifice
attulit.

IN CAP. III.

Vrbs magna coram Domino) Notum est solere sacram scripturam rebus
quas summo opere augere velis ac intendere, Dei nomen adicere. Quod illi loci indi-
cant **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה**, iustitia tua sicut montes Dei. **אֲרֵי מֹנְטֵי דֵּי.** **Psal. 36.**
וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה, flamma Domini. Quibus significatur montes celsissimi, cedri præ- **Psal. 80.**
grandes, **וְ** luculenta flamma. Alij verbis illis **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** non urbis
absolutè magnitudinem intelligi volūt, sed magnam ac pretiosam in oculis, ac more
loquar Hebraico, Domini extitisse, quò minus eam perderet. Quod Aben Ezra non
admodum probās, tū quia non ita solet scriptura loqui, ut in samuele **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** **1. Samuel. 26.**
וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה non autem **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה**, hic autem non **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** sed **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** scriba-
tur: tum quòd omnes gentes coram domino, quemadmodum ait Isaias, penè nihil **Isai. 40.**
sint, neque earum curæ multitudinem: putat ipse propterea magnam Deo urbem di-
ci, quod Dominum quondam timuissent, nunc utrò Iona tempore malè agere cœpisset.
Ac nisi, inquit ille, ab initio fuissent Domino addicti, haudquaquā ad eos pro-
phetam suum misisset. Vnde **וְ** legimus absoluta eos penitentia respicuisse, qualis
nunquam sit audita. Nec scriptum reperias cōfregisse eos aras Baalim, aut constati-
lia simulacra concidisse: quod fidem facere videtur idolorum cultores non fuisse. Sed
cū hæc conieclurus quā certa **וְ** explorata veritate magis nitantur, primam sen-
tentiam sequi malim.

Atque eius misertus) Ignorat nemo verbum Hebræum **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** etiam in ni-
phal atrunqne significare, **וְ** consolari **וְ** pœnitere. Vnde est quod Septuaginta
priori loco **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** **μαρτυροῦμαι καὶ παρακαλέω**, posteriori utrò **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** **μαρτυροῦμαι**.

IN CAP. IIII.

Nunc itaque Domine tolle nunc) Prius nūc in Hebræo est, **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה**, posteri-
us **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה**, ac utrūque per **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** reddūt Chaldæi interpretes. Quanquā in Targhū Ieroso-
lymitano **וְ** triū librorum **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** solet **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** per **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** efferrī. Alioqui **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** est idem
quod **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** uel obsecrans particula, pro qua in hoc propheta Ionathan suprà
in oratione nauatarum extulit **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** suscipe petitionē nostram. Et initio
huius capituli **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** suscipe meam precationem. Septuaginta **ὁ δὲ ἰσ.** **Psal. 118.**
Ioseph in psalmis **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה**, quæso uel quæsumus te. Existimant tamen He-
brai **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה** fieri per aphæresin ab **וְיִשְׁעֶתָּה לְיִהוּה**.

Eurum vehementem & qui silentium affertet) Ita illud expressi
קירובא

Remigabāt autem) וּרְמִיגוּ, quod uerbum fodere significat, planius, ut soles, uertit וְשִׁימוּן & remigabant. Vult autem Aben Ezra hoc per plusquam perfectum exponi, quod in scriptura sepe obuium est. Iam uero remis enixi fuerant nauem in terram reducere. Porro remis uidetur aqua perfodi. Septuaginta uerterunt πηξεῖν τὸν ῥ. summa uic contendebant. Sic & R. Selomoh exponit וְנָעוּ וְעָסְמוּ laborabant, ac operam omnē nauabant. Lxxviii in Radicib. uerbu וּרְמִיגוּ ad anchoram refert, quia uelut fodiēdo maris exploratur profunditas. Scribit & ad cogitationes & confilia quae omnem in partem seruāde nauis causa agitant, referri posse. Sed à primā interpretatione non puto discedendum.

Magis enim ac magis in eos æstuabat) Chald. & Hebr. habent ad verbum. ibat enim mare, & eius tempestas aduersum eos roborabatur.

IN CAP. II.

De visceribus piscis) Errare eos qui hac orasse Ionam, postea quam in ter-
ram à ceto eiectus esset, putant, validis rationibus convincit Aben Ezra. Pefellit uerò
eos, quod in Iona oratione dicitur וְתַעַל מִסִּחַת חַוִּי: Et mox וְתִבְנוּ אֵלַיִךְ
תַּפְּלוֹתֵי. At nouū non est prophetias per prateritum scribi solere. Cuius rei huius
in priore parte Micol in primis elegantem affert rationē כִּי inquit, וְתִבְנוּ אֵלַיִךְ
תַּפְּלוֹתֵי. Perinde enim certū ē, quod per sacras uates præ-
dictum, ac si iam euenerit: utpote cū iam sit à Domino decretum.

Omnes maris tempestates ac fluctus) Idem habes ad uerbum Psal. 42.

כל מטבריך וגליך עליו עברו

Capiti meo appensum erat mare earectosum) **מַרְיָא** pro mari hoc loco
 Iouathan iumpfit, quasi esset scriptum **וּמַרְיָא**. Nam hæc sunt eius uerba. **וּמַרְיָא**
מַרְיָא תְּלִי עַל כִּיפִי. Mare Suph pendebat super caput meum. Quod si sequa-
 mur, aut dicemus commiseri mare Suph cum mari ioppæ, aut quod magis placet,
 partem pro toto sumi: quo modo **וּמַרְיָא** nostri Pontum usurpant. Quanquam alij totius
 nomen in partem collatum dicunt, ut Strabo qui scribit Ponti nomine mare illud in-
 telligi, quod à Maotide ad Tenedum porrigitur, sicut poeta nomine κατὰ Ἰεῶν ἢ
 Homerus accipitur. Arque haud ita incommode uerterit uulgatus interpres, Pela-
 gus operuit caput meum. Nā somnium R. Selomoh probare nō possum, quod Domi-
 nus Iona mare Suph ostēderit, ut quemadmodū per illud filij Israhel transissent. Eui-
 se enim illi geminos piscis oculos uelut fenestras, unde quæcūque essent in mari pro-
 spectaret. Magis tamen arridet quod notat bxiimhi, ut **מַרְיָא** pro alga interpretis,
 herba quæ in fundo maris ad montium radices crescit. Græci **מַרְיָא** per holem lege-
 runt, ac cum abyssō iunxerunt. A describam autem eorum uerba, ut quoniamdā hæc
 aliter distinxerint, quàm præ se ferre Hebr. ueritas uideatur, intelligas. αἰσῶσος
 ἐκὺκλασος με ἐχεται, ἐδὴν καὶ κεφαλὴν μου εἰς χιτισ μὰς ὀρέωμ, κατὰ βῶμ εἰς
 γῆν, ἥς ἐἰ μοχλὰ οἱ αὐτῆς καὶ τοῦ οἱ ἀνάνι. Abyssus me extrema circūdidit, sub-
 iit caput meū fissuras montium, descendit in terrā, cuius neq̃es perpetuū detinent.

Redemptio animæ meæ in orando est domino) sensus est salutem si-
bi ex eo partam quod Dominum orarit. Possunt et hæc uerba cum precedentibus

Vsq̄ue ad Sarephath) Hebræum nomē צרפת relinquit Ionathan ut inue-
nerat. Hebræorum Rabbini hoc nomine, quā moti ratione ne ipsi quidem asserere
queant, Galliam uel Franciam appellant. Et certē uideri possit hæc ab illa diuersa, ad
quam famis tēpore Elias iussu Domini est profectus: quæ Sidoni uicina erat, si fides
est habenda Iximhi in dirione Israhelitarum. ספרר uerò post Ionathan Hebræi om-
nes Hispaniam esse putāt, ob quod forsā צרפת uicinitatis causa Galliam cre-
didērunt. Lyran locū in Babylonia, alijs placet esse Bosphorum. Septuaginta inter-
pretes nomen utrumque ut in Hebræo repererant, reliquerūt, etsi in plerisque exem-
plaribus, ut in Hebræo sc̄r̄ sit, corruptum.

1. Reg. 17.

IN IONAM

CAP. I.

In mare fugeret) תרשניו hoc loco Ionathan quemadmodum
in Ezechiele mare esse putauit. Cui sententiæ et plerique Hebræorum
adstipulantur. Est autem propriè Tarsus regio quæ nobis Cilicia dicitur:
unde et metropolis eius, portu mei catūque insignis nomen habuit, Græci ταρσὺς
dixēre. Hæc paulo fuit patria. Hinc et mare Ciliciæ, in quo maxime erant naues
Israheluti notissimæ, Tarsis dictum est. Vnde naues et reges Tarsis psalmo. 48. et
72. ubi et R. Ios. phacius, qui psalterium Chaldaismo donasse creditur, uertit
מורסום. Alij putant hoc nomine eam urbem Africa significari, quæ uulgo Tunes
appellatur. Quod et septuaginta fecerūt uidentur, cum in Ezechiele תרסום
redd. d. crunt, καὶ χηδὺν ἐν ταρσὺς σου. Cui sententiæ subscribit Eu-
stathius in Dionysium. Alexandrinum de situ orbis, ita scribens: ἰστένου δὲ τοῦ
ταρσὸς ἡ θάλασσα καὶ τὰ ταρσὺς κατὰ τὴν ἀνατολὴν, ἀλλὰ τὴν καρχηδὺν
καλεῖ περὶ ἀνατολὴν τῆς ἀφρικῆς. Iidem tamen, si modo iidem omnes uerte-
runt prophetas, huc ταρσὺς omnino Hebræum nomen extulerunt, sicut et in psal-
mis. Nec desunt qui emporium indici celeberrimum fuisse tradiderint, quod et na-
ues misisse salomon uenchendi auri argenti que causa legitur. Primam ego sententiam
magis approbarim, quam et Iosephus 1. Antiquitat. 11. cap. probare uidetur.

Ezech. 27.

1. Reg. 10.

Ut ne in nomine Domini yaticinaretur) ita illud Hebræum כלפנו
periphrastricōs expressit מן קדם ואתנבי בשם רי, Neque enim eadē
sunt Hebræi כלפנו et מן קדם, ut aliquot exemplis Aben Ezra ostendit. Dicit ita-
que כלפנו usurpari, quoties significatur ex aduerso. Iximhi ויהוה כלפנו
ut סבר שיהוה כלפנו ויהוה are quæ est in conspectu Domini, atpote à spiri-
tu prophetici. Credebat enim si terra Israhel fines egrediretur, nequaquam sese pro-
pheticō spiritu afflatum iri. Perspicue ergo Ionathan Hebræa uocis nūm expressit.

Ut putaretur nauis confringenda) Idē tropus in Chaldaismo qui in Hebrai-
simo ואלפא בעיא לאתברא et nauis quærebat frangi. Simile est illud in Eze-
chiele ארץ כנע תחטא לו, Cum in me terra peccauerit. Græci apertè tropum hūc
uerterunt, καὶ ἡ γῆ ἐνδύσει αὐτὸν. Et nauis in discrimen addu-
cta erat ne frangeretur.

Ezech. 14

Remigabant

BREVES IN ABDIAM ET
Ionam observationes.

Rophetia Abdix) Soler jonathan חוון transferre נבואה ut & in
tio isaia. Nam & חוון propheta sunt, sed digniores: ut quibus clarè
ob oculos subiiciantur quæ prædicunt. Quod satis ille locus indicat, ubi no

*men utrunque coniugitur ביד כל נביאו כל חוה . Nec verbum חוה semper de
nisione prophetica dicitur, ut Iximi doctē notavit, פס סחס ראייה פמט וויט,
Est quādo חוה simpliciter videre significat: est & quan-
do in spirita prophetia. Porro de atate huius prophetae non satis inter Hebraeos cō-
stat. Tradūt eorum doctores sub Achab & Iosaphat floruisse, ac eum esse de quo in
historia Regum extant nonnulla. Scīus alij existimant, neque adduci possunt ut cre-
dant fuisse prophetam, Abdiam illum cuius in Regibus fit mentio . Cur enim illic
יורוח timens Domini dicatur, ac non potius נביא prophetā: praesertim
quum prophetia gradus long⁹ sit sublimior? Quanquam non me facili⁹ ratio haec à
priori sententia deducat.*

A Domino) מן קרם à conspectu Domini, pro à Domino. Chaldaismus est frequens in Targhum.

quæ in rupium fissuris agit) **C**ald. **קטרוכטונוכופא** quæ habitat in
dentibus petra. Videtur enim ad aquilam, quam in similitudine assumpsit, relatiuū
referri: quanquam et ad Edom referri possit, cum Hæbræus contextus aquilæ non
nisi sequenti versu mentionem faciat.

Ac obstupescunt Chal¹². ויסתלעמו, quod uerbū testis R. Selomoh Iarhi, est stuporem ac mentis alienationem significat. Atque adeo intelligi hoc uerbo inquit, quod uernaculū dicatur Estourdission. Sic et Io nathan in Isaiā illud de Israelitis temulentia dedit ויסתלעמו uerit¹³ תעו erravit, per idem uerbum אסתלעמו reddit. Obseruabis autem quod de hoc uerbo notat Elias כל לשון בלוע המורה על השחתה וקלוקל מתורגם בלשנא סלעס. Quoties in scriptura בלע ponitur, quod execrationem ac uitium defig-
net. solere in Targhum per סלעס conuerti.

Ita enim decrevit Dominus) Putat R. Selomoh referendum ad illud nati-
cinium Balaam in Numeris והיה אדום וצ. Sed uero similis uidetur, ut
de eo quod per hunc prophetam praedicatur, intelligamus.

Vsque B iiij

ret sol caput Ionæ: vnde exanimatus penè, animæ suæ mortē postulās: Mori me, inquebat, satius fuerit q̃ viuere. Dixitq; Dominus Ionæ: Vcheméterne succēses propter cucurbitā? Et respōdit: Sanè admodū succenseo ad mortē vsq;. Dixitque Dominus: Tu cucurbitæ misereris, in qua nō elaborasti, nec eā enutristi, quæ hac nocte enata, nocte altera periit. Et ego Niniue vrbi magnæ nō parcā, in qua sunt sup̃ra duodecī myriades hominū qui dextrā nesciunt à sinistra dignoscere, insuper & iumenta multa?

וְאַשְׁתַּלְחֵי וּשְׂאִיל ית
נַפְשִׁי לְמָוֶת וְאַסֵּר
מִכַּדְאִימוֹת מְרָאִיתִי:
וְאַסֵּר יי לְיוֹנָה חֹלְחָרָא
תְּקִיף לְךָ עַל קִמְיוֹן ו
וְאַסֵּר לְחָדָא תְּקוּף לִי
עַר מוֹתָא: וְאַסֵּר יי
אֶת תְּקִימָא עַל קִמְיוֹן
דְּלֹא עֲמֵלָת בֵּיהּ וְלֹא
רְבִיתִיהּ דִּי בְלִילֵי חַרְיוֹן
תְּנוּחַ וּבְלִילֵי אֹחְרָנָא
אֲבָר: וְאַנָּא לֹא אֶתְסַעַל
נִינְוֹת קָרְתָא רַבָּת דְּאִית
בָּהּ סְגִי מִתְרַתָּא עֲסָרִי
דִּיבֹנוּ אִינְשָׁא דְלֵילָא יָרַע
בֵּין יְמִינִיהּ לִיסְטָלִירָהּ
וּבְעִירָהּ סְגִי:

FINIS IONAE.

בְּעוֹתִי יְיָ הֲלֹא דִין פְּתַנְמוּ
 עַד דִּהְיִיתִי עַל אֲרָעֵי עַל
 כֹּז אוֹחִיתִי לְמִיעֶרְק לְסָא
 אֲרִי יִדְעֵנָה אֲרִי אֲדִית
 אֱלֹהֵא חֲנָנָא וְרַחֲמֵנָא
 בְּרַחֲמֵיךְ רַגְזִי וּפְסִי לִ
 לְמִיעֶבֶד מִכּוּן וּמִתִּיב
 מִיִּמֵּינִי מִלֵּאמֶתְאֵר
 בִּישְׁמֵךְ: וְכַעַן יְיָ סֹבֵב
 כְּעַן יִתְּנֵם שִׁי מִינִי אֲרִי
 מִכִּי רֵאיוֹת סִדְרֵיהֶם:

וְאַמֵּר יְיָ הִלַּחֲדָה תִּקְוִי
 לִדְ: וְכַעַן יִנָּח מִן קֶרְתָּא
 וְיִתִּיב בְּמִדְנָה לְקֶרְתָּא
 וְעֶבֶד לִיה תִּפְּן מִסְּלֵתָא
 וְיִתִּיב תַּחְתָּתָא בְּסוּלָא עַד
 דִּיהֵי מִרְיָהּ בְּסוּף ק
 קֶרְתָּא: וְכַעַן יְיָ אֱלֹהִים
 קִיקִיּוֹן וְקִלִּיק צִיר מִן
 יוֹנָה לְסַחְוִי מוֹלָא עַל
 רִישִׁיהָ לְאַנְגֵּלָא לִיה
 מִבִּישְׁמֵיהָ וְיִנָּח עַל
 קִיקִיּוֹן חֲדָוָא רַבָּה:

וְכַעַן יְיָ יִרְתֵּל עֲלֵיהָ
 בְּמִסְסָא צִפְרָא בְּיוֹסָא
 דְּכִתְרוֹתֶיהָ וְיִתְּקִי קִיקִיּוֹן
 וּבְאֵשׁ: וְהוּרָא בְּמִדְנָה
 שִׁיִּסְפָא וְכַעַן יְיָ רִית
 קֶרְתָּא שְׁתִּיקָא וּמִסְפַּת
 מִסְפָּא עַל רִישָׁא דִּיוֹנָה
 וְאַשְׁתַּלְהִי B iij

Admitte preces meas domine, an non hic erat sermo meus, dū adhuc in terra mea essem? Propterea fugere in mare acceleraui, quod scirē te Deū esse misericordē, clementē, qui iram differas, & in bonis conferendis multus sis, & sententiam reuocēs ne malū inferas. Nūc itaq; Domine, tolle nūc à me animā meā: satius enī mihi est vt moriar, q̄ vt viuā. Dixit autē Dominus: An vehemētē tu irasce ris? Et egressus est Ionas ex vrbe, seditq; ad ortū ciuitatis, ac sibi eo loco tuguriū fecit: sub quo sedit, quoad videret quid ad extremū vrbi accideret. Parauit autē Dominus cucurbitā, quæ & supra Ionā ascendit, vt esset capiti eius vmbra: quò eū à malo suo protegeret. Gaudiusq; est Ionas de cucurbita gaudio magno. Postea parauit Dominus vermē sub auroræ ascēsum, die post ero: qui cū cucurbitā corrosisset, ea exaruit. Factūmq; est, vt sub ortū solis pararet Dñs Eurūm vehemētē & qui silentiū afferret, vtq; feri

cis accinxerunt. Quod cūm
ad regē Niniues esset perlatū,
ex folio regis confurgens, exu-
tis splēdidis magnificisque ve-
stibus saccū induit, & in cinere
sedit. Ac voce preconis p Ni-
niue promulgauit ex Regis e-
iūsque magnatū decreto in hunc
modū. Neque homines, neque iu-
mēta, boues, aut oues quicquā
gustanto, nec pascuntor, ac ne
aquā quidē bibunto. Sed sac-
cis operiūtōr & homines & iu-
menta, totisque viribus Dominū
oranto, & conuertuntor quif-
que à via sua mala, & à rapina
quæ in manib⁹ suis est. Quif-
quis in se scelera agnouerit, ab
illis resipiscito: atque eius mi-
sertus Dominus auertetur à ve-
hemēti ira sua, vt ne pereamus.

Ac innotuerunt eorum ope-
ra Domino, quod à via sua ma-
la resipuissent: pœnituitque Do-
minum mali quod illis inferre
decreuerat, nec intulit.

Cap. II. III.

Oluit autē hoc Ionæ do-
lore maximo, atque iratus
est. Ac Dñm orās dixit:

בעותי

מרבחון ועד ערהון:
ומטא מתנשא לוח מלכא
רנינה וקם מבורסי
מלכותיה ואערי לבטי
וקריח מניה וארץ כסי
שקא ויתכ על קיטא:
ואכריו ואמר בניגור
מניירת מלכא ו
ורברכותי למיסר
אנישא ובעירא חורא
וענא לא יטעמון מירעם
ולא ירעו ומיא ללא
ישתון: ויתכסון סקין א
אנישא ובעירא ויצלון
קדם ויתקוף ויתכון
גבר מארחיה בישתא
וסו חטא רבירחון: סו
ידע ראית ברירא חובין
יתוב מנחון ויתרחם
עלותי סו קדם ויתוב
מתקוף רונות ולא נכר:
ולן קדם ויעבריהון
אברי תבו מארחתחון
בישתא ותכ וסו בישתא
די מליר למעבר לחון
ולא עבר:

ובאש ליונה בישא
רבא ותקוף לוח: וצלי
קדם ויאמר קביר

ד

ועל־לך לקדשך צלותי
לחִיכֵלָא דְקוֹדֶשְׁךָ : לֹא
בְעַמְמֵי פִלְחֵי מַעֲוָה
מֵאַחַר דְּאִיתוּמַּב לְהוֹן
לִית אִינוּן יִרְעִין : וְאַנְיָ
בְּחוּשְׁבַּתְּ אוֹרְאָה
קוֹרְבֵי אֲקָרִיב קֶדְשְׁךָ
דְּנִדְרִית אֶשְׁלֵם פּוֹרְקָן נ
נִפְשִׁי בְּצִלוֹ קֶדְשְׁךָ :
וְאַסֵּר : לְנוּנָא וּפְלֵט יֵת
יוֹנָה לִיבְשָׁתָּה :

recordatus, ac peruénit ad te o-
ratio mea in tēplū sanctū tuū.
Non sicut populi cultores ido-
lorum, quibus si benefactū sit,
haudquaquā agnoscūt. Ego
autē in laude ac cōfessione ob-
lationem meam corā te offerā,
quæ voui, persoluā: redemptio
animę meę in orando est dño.
Dixit autē dominus pisci, &
euomuit Ionam in aridam.

Cap. III.

וְחוּחַ פִּתְנָם גְּבוּאָה
מִן קֶדְשְׁךָ : עִם יוֹנָה
תְּנִינֹת לְמִימֵר : קוֹם
אוּר לְיִנְיֹנָה מִרְתָּה
רְבָתָה וְאַתְנֵבִי עֲלֶיהָ
יֵרֶת גְּבוּאָתָא רִי אֲנִי
מִסְּלִיל עֲמֵד : וְקָם יוֹנָה
וְאוּל לְיִנְיֹנָה כְּפִתְנָסָה
רִי וְיִנְיֹנָה הִנֵּה מִרְתָּא
רְבָתָא קֶדְשְׁךָ : מְהֵלֵךְ
תִּלְתָּא יוֹמִין : וְשָׂרִי יוֹנָה
לְפִיעֵל בְּקִרְתָּהּ מְהֵלֵךְ
יּוֹסֵף חֵד וְאַבְרָיו וְאַסֵּר
כְּסוּף אֲרִבְעִין יוֹמִין
וְיִנְיֹנָה מִתְּחַפְּקָא : וְחִימִינוּ
אֲנָשִׁי יִנְיֹנָה כְּמִימֵרָא רִי
וְגִירו צוּסָא וְאַסֵּר מִקִּין
ac indicto ieiunio, à magno vsq; ad paruum sese fac-
cis B ij

Retūsque est sermo pphē-
tiæ à domino ad Ionam
secundò in hunc modū:

Surge, proficiscere Niniuē ci-
uitatē magnā, & aduersum eā
vaticinare prophetiā quā tibi
dico. Surrexit ergo Ionas, &
iuxta sermonē Domini Nini-
uen contēdit. Erat porrò Nini-
ue vrbs magna corā Domino,
trium dierum itinere. Cūmq;
cœpisset Ionas urbem ingredi,
vnius diei itinere, vociferans,
sub finem, inquebat, quadra-
ginta dierum subuertenda est
Niniue. Itaque verbo Domi-
ni crediderunt ciues Niniuite,

Repararat iterea dominus piscem magnū, qui Ionā deuoraret: fuitque Ionas in visceribus piscis tribus diebus ac tribus noctibus. Fudit autē preces Ionas ad dñm deum suū de visceribus piscis.

Ac dixit: Precatus sum ex angustia mea dominū, & is precationē meam suscepit: ex infima abyſſo rogaui, petitionem meam impletti. Tu quidem proieciſti me in profunditates, in cor maris: vt fluuius circumqua; me occupet, omnes maris tempeſtates ac fluctus super me trāſierint. Ego verò dixerā apud me: Expulſus sum à verbo tuo, verū iterū licebit ſacroſanctū tēplum tuū videre. Circūdederāt me aquæ ad mortē vſque, abyſſus me circūuallarat, capiti meo appeſum erat mare careololum. Ad radices mōtium deſcēderam, terra ſubtracta erat in robore ſuo à me in perpetuum. Tu autē mihi Domine deus mi adſuiſti, vt vitā meā ab interitu reuocares. Cū deſiceret in me anima mea, cultus Domini ſum recor-

ו וַיִּסְמֵן יְיָ נֹנִיָּה רֶבֶא
לְמִיבְלַע נִת וְיֹנָא וְהִנֵּה
יוֹנָה בִּמְעֵינָא דְנוֹנָא תִּלְתָּא
יוֹסִין וְתִלְתָּא לֵילִין וְצִלִי
יוֹנָה קִדְם יְיָ אֱלֹהֵי-רִי
בִּמְעֵינָא דְנוֹנָא וְאַמֵּר
צִלִיתִי מִכַּעֲקָת לִי קִדְם
יְיָ וְקִבֹּל צִלִיתִי מֵאֲרָעִית
תְּחוֹסָא בְּעֵינִי עֲבָרְתָּא
בְּעֵינִי וְרִמִּיתִנִי בְּעֵינִי קִמְנָא
בְּלִיבָא דְיִסָּא וְנִהַר סְחֹר
סְחֹר לִי כָל-נַחֲשֹׁלוֹתֵי
דְיִסָּא וְנִלְוֵהִי עָלַי עֲרָ:
וְאַנֵּה אֲסֻרִית אֶתְרִכִית
מִן קִדְם מִסְרֵד קִדְם
אוֹסִיף לְאַסְתָּבְלָא ב
בְּהִיבְלָא דְקִדְרֵס:
אַקְפֹּנִי מִנָּא עַד מוֹתָא
תְּחוֹסָא סְחֹר סְחֹר לִי יִסָּ
דְסָף תִּלִּי עֵיל מְרִישִׁין
לְעֵקְרֵי מוֹרִיא נַחֲתִיר
אַרְעָא נִגְרַת בְּתוֹקְפָהּ
עֵיל מִנִּי עֲלִמִין וְאַרְ
קִרִי מְרֵסֵד לְאַסְתָּא
מִתְבְּלָא חַיִּי יְיָ אֱלֹהֵי
בְּאַשְׁתְּלֵהוּיִת עָלַי נַחֲשִׁי
מִלְחָנָא דִּין אֶתְרִי

ורחילו גבריא דחילא
 רבא ואסרו ליה סח דא
 עברתא ארי ורעו גובריא
 ארי סן קדם וי ווא אריס
 ארי חוין לחון : ואסרו
 ליה סח געכיר לד ויטח
 יסא מינא ארי יסא אויל
 ונחשול ליה תקיף : ואסר
 לחון סלונ ורסונ ל יסא
 ויגית יסא סעליכון ארי
 ורע אנא ארי דחילי
 נחשולא רבא חרין
 עליכון : ושייטין גבריא
 לאתבא ליבשתא ול
 יכילו ארי יסא אויל
 ונחשול ליה תקיף עליהון :
 וצליאו קדם וי ואסרו
 מביל בעותנא וי לא בעו
 ניכר בחובת גפס דגברא
 חרין ולא חמן עלגא
 חובת דס וביי ארי את וי
 דסא ררענא מרסד
 עברתא : ונסיבוי ית ונח
 ורסוחי ליסא ונח יסא
 מנחשול ליה : ורחילו
 גבריא דחילא רבא סן
 קדם וי ואסרו לרבא
 רבא קדם וי ונדרו גרין :

Timuerunt itaq; viri illi timo-
 re magno, dixeruntque ei. Cur
 hoc fecisti? Nā sciebant viri illi
 fugisse eum à cōspectu Domi-
 ni. Id siquidem ipse illis indica-
 rat. Dixerunt ergo ei : Quid
 tibi faciemus; vt trāquillum sit
 mare nobis? Nā ibat mare, &
 eius tēpestas inualefcebat. Di-
 xit autē illis : Tollite me, & in
 mare proicite, tūmq; vobis
 mare tranquillū reddetur. Scio
 enim propter me magnā hanc
 tempestatem vobis esse obortā.

Remigabant autem viri illi,
 vt nauem ad terram reducerēt,
 nec poterāt. Magis enim ac ma-
 gis in eos æstuabat atque incre-
 scebat maris tempestas. Pre-
 cantes itaque Dominum, dice-
 bāt : Suscipe orationē nostram
 Dñe, ne nunc pereamus ob ani-
 mæ isti peccatū: nec nobis pec-
 catū sanguinis in fontis iputes.
 Tu enim Dñe, quemadmodū
 tibi placuit, fecisti. Acceptū
 ergo Ionā in mare iecerūt, quic-
 uitq; ab æstu suo mare. Porro
 viri illi Dñm ingēti timore timuerūt, & polliciti sunt
 sese Dño sacrificia facturos, ac ei vota nūcuparunt.

ne prophetaret in nomine Domini. Dominus autē excitavit vētum magnū super mare, ac orta est ingens tempestas in mari, vt putaretur navis cōfringenda. Timuerunt ergo nauatæ, & orarūt, quisque deū suū: cūmq; ea circūspexissent quibus nō indigerent vasa, quæ in naui erant, in mare abiecerunt, vt his leuaretur. Porro Ionas ad infimū navis latus descēderat, vbi iacēs sopitus erat. Et accedēs ad eum magister nautarum dixit ei: Quid tu sopore premeris? Surge, ora deū tuū, an fortē nostri sit Dominus miserturus, ne pereamus. Et dixerunt quisque socio suo, Agite fortiamur cuius caussa nobis hoc malum accidit. Et cum fortē dūxissent, fors in Ionam cecidit. Dixerūt itaque ei: Indica nūc nobis, vnde in hoc delictū incidimus, quod opus tuū, vnde venias, quæ regio tua, & ex qua gente sis. Respondit eis. Iudæus ego sum, & Dominum deum cœli timeo, qui mare fecit & continentem.

ורחילו

קדם ראיתנבי בשםא
דני: וויארים רוח רב
על יסא וחוה נחשול רב
ביסא ואיר פא בעינא
לאיתברא: ורחילו
ספניא ובעו גבר מן
רחליתא וחוו ארי לית
בחון צרוך ורמו ית סניא
דבאלפא ליסא לאקלא
מנחון ויונה נחיר ל
לארעות שירא דאלפא
ושכיב ורמו: וקרר
ליתיה רב ספניא ואמר
לית סא את רמוך קום
צלי קדם אלהך מאים
יתרחים מן קדם: עלנא
ולא נוביר: ואמר גבר
לחבר יתאיתו ונרמי ע
עזבין ונידע בריל סר
בישתא הרא לנא ורמו
ערבין ונפל ערבא על
יונה: ואמר לית חיו
בען לנא בריל סר ב
בישתא הרא לנא סר
עיריתד ומן אתאיתיאי
רא הוא סריתד ואי סרין
עסא את: ואמר לחון
יהודאא אנא ומן קדם:
אלהא דסמיא אנא רחיל
דעבר ית יסא וית יבשתא:

וְיַת קִירוֹ שְׁמֵרוֹן וְרִבְתִּי
 בְּנִימִן יַת יִתְבִּי אֶרְעָא
 גִּלְעָד: וְגִלְעָד עֲמָא
 חֲדָיו דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
 דְּבִאֶרְעָא בְּנִעְנְאֵי עֲר
 צִרְפָּת וְגִלְעָד יְרוּשָׁלַם
 דְּבִסְפָּרַיָא יְחֻסְנוֹן וְיַת
 קְרִנִּי אֶרְעָא דְּרוּסָא:
 וְיִסְקוֹן מְשִׁיבֵי דְּמִטְרָא
 דְּצִיּוֹן לְמִידֵּן יַת גְּרָמָא
 רְעִשׁוֹ וְתַחְתָּלֵי מְלָכוּתָא
 דִּין עַל כָּל יִתְבִּי
 אֶרְעָא:

tates Ephraim & Samariæ, domus autem Benjamin incolæ terræ Galaad. Porro transmigrationis populi huius filiorū Iſraël qui sunt in terra Cananæorum vsq; ad Sarephath, & migrationis Ierusalem quæ est in Hispania, possidebūt ciuitates terræ Australis. Ascendentq; seruatorēs in montē Sion ad iudicandam arcem Esau, ac reuelabitur omnibus qui terram inhabitant, regnum Domini.

תרגום יונה

TARGHVM IN IONAM.

Caput primum.

וְהוּא פְּתִינָם גְּבוּאָה
 מִן קֶדֶם יוֹנָה
 עִם יוֹנָה בֶּרֶךְ אֲמִרְתִּי
 לְמִיָּסָר: קוֹם אֲוִי
 לְגִינוֹת קֶרֶת אֶרְבֵּי
 וְאֶתְנִבִּי עַל הָאֲרִיסְלִיקָת
 בִּישְׁתָּחוּן קֶרֶם: וְקָם
 יוֹנָה לְמַעַרְק לְיִסָּא מִן
 קֶדֶם דְּאִיתְנִבִּי בְּשִׁבְעָא
 דִּין וְנִחַר לִיפּוֹ וְאִשְׁכַּח
 אֶלְפָּא דְּאֶלְפָּא לְיִסָּא
 וְיִתְבִּי אֶנְרָה וְנִתְתִּי בֶּרֶךְ
 לְמִטְרָא עֲשִׂהוֹן בְּיִסָּא מִן
 דִּין עַל כָּל יִתְבִּי
 אֶרְעָא:
 ne A iij

Actus est sermo prophetiæ à domino cum Iona filio Amitai in hæc verba. Surge, proficiscere Niniuen vrbeni magnam, atque in eam vaticinare: quoniã ascēdit in conspectū meum eorum improbitas. Surrexit itaq; Ionas vt in mare fugeret, utne in nomine Domini vaticinaretur: & cum Ioppen descendisset, nauē inuenit tendentem in mare, ac dato eius naulo, in eam descendit, quò simul cum illis in mare proficisceretur, idque

Quisque in biuio stetisti ad excidēdos fugitiuos eius, & eius superstites tradidisti, rebus afflictis. Nā instat dies ille qui est à Domino affuturus super omnes populos: vt fecisti, fiet tibi, merces tua recidet in caput tuum. Quoniam sicut latati estis de excidio montis mei sancti, sic bibent omnes populi calicē ultionis suæ iugiter: bibent inquam ac obstupescēt, eruntque quasi nunquam fuissent. At in monte Sion erit salus, eruntque sancti, ac hæreditariò possidebit domus Iacob facultates gentium, quæ prius eos velut hæreditate in sua potestate habebant. Erit insuper domus Iacob valida in morem ignis, & domus Ioseph robusta nō secus ac flamma. Domus verò Esau debilis more stipulæ, & ipsis dominabuntur, ac tantam stragē edent, vt nullæ sint domui Esau futurę reliquię. ita enim decreuit Dominus. Et possidebunt qui Austrum tenēt, arcem Esau, & qui campestria habitant, terrā Palæstinorū: possidebunt itē ciuitates

וְדָקְמָתָא עַל פִּירְקָא
לְשִׁיצָאָה יתְּמַרְקוּהוּ
וְדִמְסַרְתָּ מְשׁוּבוֹרָהוּ
בְּעֵירוֹ עָקָא: אַרְי קְרִיב
יוֹסֵף רַעְתִּיר לְמִיתִי מִן
קֶדֶם: עַל כָּל עַקְמָא
כְּמֵא דְעַבְדָּת יתְּעַבִּיר לָךְ
וְסִלָּךְ יתְּתִיב בְּרִישָׁךְ:
אַרְי כְּמֵא דְהִרְתוּן עַל
מִתָּה מוֹרָא דְקוֹדְשִׁי
יִשְׁתֹּן כָּל עַקְמָא כְּמֵא
פּוֹרְעֵנְתָּ לְנוֹ תְּהִירָא
וְיִשְׁתֹּן וְיִסְתַּלְעֲמוּ וְיִהְיוּ
כְּדָלָא הוּוּ: וְכִמְּוֹרָא דְצִיּוֹן
דְּהִי מְשׁוּבוֹתָ וְיִהְיוּ
כְּרִישִׁין וְיִחְסְנוּ דְבֵיתָ
עַקֵּב זִכְסִי עַקְמָא דְהוּוּ
מִחְסְנִין לְהוּוּ: וְיִהְיוּ דְבֵיתָ
עַקֵּב תְּקִיפִין כְּאַשְׁתָּא
וְדְבֵיתָ יוֹסֵף תְּסִינִין כ
כְּשֶׁלְּהוֹבִיתָא וְדְבֵיתָ עֲשׂוֹ
חֶלְשִׁין כְּקֶשֶׂא וְיִשְׁלֹטוּן
בְּהוּוּ וְיִקְסְלוּנוּן וְלֹא
יְהִי שְׂיוֹכָא לְבֵית עֲשׂוֹ
אַרְי: וְיִהְיוּ כֹן: וְיִחְסְנוּ
יְחָבִי דְרוֹמָא יתְּבָרְכָא
דְּעֲשׂוֹ וְיְחָבִי שְׁפִילְתָּא
יתְּאַרְעָא פְּלִישְׁתִּי
וְיִחְסְנוּ יתְּקִירֵי אֲפֻרִים

פתורך שויאו תקלל
 חחורךך סךלירך כד
 סכל תנו: חלא כעידנא
 חחיא אמר יי ואוביר
 חכיסין מארוס וכל גבר
 דבוח סכל תנוותא מ
 סכרפא דעסו: ויחברון
 גיכרד יחבו דרוסא כריל
 דישתיצי גבר דבירה
 צורכא סכרפא דעסו
 סקסול: סחטוף אחוד
 יעקב חחמינד בחתא
 ותשתיצי לעלם: כיום
 סקסד סקכל כיוסא
 דכיו עסמי: נכסותו
 וניכר: אין עלו כקירותו
 ועל ירושלם רסו ערכים
 אף את כחר סנהון:
 ורחייתא כיום חבירה ורחייתא
 לבני יחורח כיום חברון
 וראסנייתא לסלל
 דכרדו כעירו עקא:
 ורעלחא כתרעי עמי
 כיום חברון ורחייתא
 אף את כבישתיה כיום
 חבירה וראשטתא ינד
 כניכסותו כיום חבירה:

eius tempore interitus eius, ac manus tuas in eius fa-
 cultates, quo tempore subuerteretur, iniiceris.

Quique A iij

præualuerunt ij quibuscū pace
 iunctus eras: mensa tua velen-
 tes offendiculum sub te posue-
 runt, eo quod nō sit intellectus
 in te. An non eo tēpore, dicit
 Dominus, perdam sapiētes de
 Edom, & virū omnē prudētia
 præditū ex arce Esau? Et frā-
 gētur fortes tui qui ad meridiē
 habitāt, vt excindatur vir robo-
 re valens ex arce Esau p strage.

Propter rapinā quā in fratrē
 tuū Iacob exercuisti, operiet te
 cōfusio, atq; in pēpetuū vasa-
 beris. Quo die ex aduerso sta-
 bas, & quo ei^s facultates popu-
 li diripuerunt, ac in eius ciuita-
 tes exteri sunt ingressi, supérq;
 Ierusalem sortem iecerunt, tu
 quoque ceu vnus ex ipsis eras.

Vt qui videris diē fratris tui,
 diē excidij eius: vt qui sis de ca-
 linitate filiorū Iuda latus, &
 tempore aduerso multa ma-
 gnificē superbēque locutus.

Vt qui ingressus sis in portas
 populi mei tēpore calamitatis
 eius, & videris etiam tu mala

Rophetia Abdia. Sic di-
cit Dominus Deus ipsi
Edom, Nūcium (enim)
accepimus à Domino, & lega-
tus inter populos missus est,
Surgite (inquiēs) & aduersum
eam in acie consistamus. En
infirmum statui te inter popu-
los: abiectus es admodū. Im-
pietas cordis tui te fefellit: qđ
similis aquilæ videaris, quæ in
rupium fissuris agit. In excelsio
sedes ei*. Dicit apud sese, Quis
me in terram detrahet? Si te-
te vt aquila extuleris, & vel in-
ter sydera domicilium tuū po-
fueris, inde te detrahā, dicit Do-
minus. Si fures in te venerūt,
si prædones nocturni, quomo-
do ita sopitus fuisti, vt quan-
tum sibi satis erat, inuolarint?
Quod si raptores in te velut
vindemiatores venissent, an nō
racemos reliquos fecissent?
Quomodo peruestigat* est E-
sau, nudata eius abdita? Ex fi-
nibus dimiserunt te omnes fœ-
derati tui, te deceperunt, tibi
פְּהוּרָךְ

עובדיה נבואת כרנן

אמר יי אלהים לאח
בסורא שמענא מן קרם
ויאיוור בעסמא שלית
קומו וניתעתר עלת
לקרבה: תא חלש
והכתד בעסמא בוסיר
את לחרא: רשע לבד
אמעוד דארית רמי ל
לשרא דשרי בשני
ביא כרוסא מותבית
אמר בלביה מן יחתיני
לארעא: אם תרים
בנישרא ואם ביני
כוכביא תשוי מורד
סתמן אחתונד אמר יי
אם נכבין אתו עלך אם
בווי ליליא איכרין ה
היותא רסוד ער דינב
מיסתחון ואם חסופין
בחסופין אתו עלך הלא
בשרא ריון עוללן: א
אכרין אתבילש עטו
אתליון סתמורוהי: מן
תחוסא אנליוד כל אנשי
קויסד אמעוד יכילו לד
אנשי שרל סד אכרי

ERUDITISSIMO ATQVE ORNATISSIMO VIRO PETRO
Castellano, lectissimo Matifconum præfati, Supremoque ab eleemosynis Christi
staniß. Galliarum Regi, Iohannes Mercerus in Christo S.

SAepe multúmque cogitavi, dignissime præsul,
deberémne has in Abdiã & Ionã breues illas
quidẽ lucubrationes meas, quas in eorũ gratiã
quibus nuper Chaldeã grãmaticẽ erã professus, ede-
re statuissem, sub tuo nomĩne euulgare. Verebar enim
ne impudentię meritò arguerer, qui tanto viro, cuius
fama multiuge, eruditionis nomine nõ tota solũ Gal-
lia, sed vbicũque viget ac in pretio sunt literę peruagata
est, hæc in speciẽ leuia obtruderẽ. Accedebat quod cũ
vix tibi nomine not⁹ essem, temerẽ facerẽ viderer qui
his te patronũ aduocarẽ. Enimuero cùm singularem
tuam humanitatẽ animo agitarẽ, qua literatos ac stu-
diosos viros ipse literatissimus atque nullo nõ discipli-
narum linguarũque genere instructissimus soles ex-
cipere, hæc tuo subiicere iudicio, vt qui hisce in lin-
guis (Hebræa dico & Chaldæa) non mediocres pro-
gressus feceris, interim visum est, dũ in cæteros quo-
que prophetas quos vertisse idem Ionathas creditur,
versionẽ, & in totam Chaldæam linguam tabulas pa-
ramus, quibus vtriusque linguæ candidatorum stu-
dia subleuentur. Quæ non dubitabimus in lucem e-
mittere, si exigua hæc, è quibus tamen qualia sint fu-
tura cætera, tanquam ex vnguibus, quod dici solet,
leonem iudices, acerrimo tuo iudicio non improbari
cognouerimus. Bene vale præsul ornatissime. Lute-
tiæ octauo Cal. Martias.

AD LECTORES HEBRAI- smi & Chaldaismi studiosos.

Vm ex omnibus Targhumin, nobiscū reputaremus, quīna potissimū li-
 ber Chaldaismo nunc primū initiatis esset cōmodissimus, ut in eo Chal-
 daea cum Hebraeis conferrent, occurrerunt inter prophetas breuissimi ac
 diuisione facillimi Abdias & Ionas. Nam & ille etsi sua difficultate non caret, cō-
 pendio tamen lectorem subleuat. Et hic, si unam exemeris Ionaē precationem, non
 supra historiam assurgit, nisi quodd typus Christi fuit, sicuti de se ipse apud Matthaeū Matth. 12.
 profitetur. Hos itaque cū uiderem perspicuo ac plano sermonis genere uersos à Io-
 natha inter Paraphrastas Chaldaeos longè celebratissimo, uisum est in uestram gra-
 tiam, factorum oraculorum candidati, Latina oratione donare. Quod si uobis dis-
 plicere non intellexero, dabo operam ut breui cetera quoq; per Ionathan uersa, hoc
 est reliquos prophetas ex nobis habeatis. Quod ut nobis concedat Dominus, qui u-
 nus I. Samuel. 2.
 אל דעות יחזה ולו נחכנו כל יכל, & qui, ut illa inquebat, solus est
 קל יל, mecum una uotis assiduus obnixè orate. Auctarij loco adiecitimus breues quas-
 dam obseruationes, quibus & Chaldaea & nostra uersionis rationē, & difficultum
 locorum sensum ex Hebraeorum doctiorum commentariis exponimus. Id quicquid
 est, pro candore uestro, dum maiora paramus, boni cōsuletis, nec secūs à me accipie-
 tis, quam uobis בתם לבבו offeram.

תרגום עובדיה ויונה

תנבואים עם העתקת כלשון רומי וגימקום
קצרים שחברים יחגן מילצירום

CHALDAEA TRANSLATIO ABDIAE ET IONAE

prophetarum, Latino sermone recens donata, cum scholiis
haud poenitendis

Per Iohannem Mercetum.

PARISIIS.

*Apud Martinum Iauenem, sub insigni D. Christophori
è regione gymnasii Cameracensium.*

M. D. L.